

Ik spel het even: k-l-i-m-a-a-t

Lijsttrekkers mijden het thema klimaat. En burgers die zich inzetten voor het klimaat worden op geen enkele wijze geholpen, zegt hoogleraar **Jan Rotmans**.

In de hectiek van de verkiezingscampagne die nu bijna ten einde is gekomen, valt op dat het debat vooral gaat over koopkrachtplaatjes en economische groei in het nauwe perspectief van bezuinigingen. Een schijn Discussie binnen de kaders van het neoliberale marktsysteem, met het CPB als scherpzetter.

Wat heeft ontbroken, is een fundamentele discussie over de aard van de groei en het functioneren van het economisch systeem als zodanig. De perverse effecten hiervan worden niet verwerkt in de bestaande economische orde en die is op termijn dan ook niet houdbaar.

Het meest zichtbare symptoom van de disbalans is de door de mens veroorzaakte klimaatverandering. De daarmee samenhangende toekomst van onze energievoorziening had een centraal thema moeten zijn in deze verkiezingen. Niet alleen omdat daarin de oplossing schuilt voor klimaatverandering, maar ook omdat een schone energievoorziening de mil-

ler kan vormen van een duurzame economie waarmee wij duurzame economische groei kunnen genereren.

Vijftientig jaar geleden begon ik zelf onderzoek te doen naar klimaatverandering, vijf jaar later ben ik erop gepromoveerd. Er was toen nog relatief weinig bekend over het veranderend klimaat. Eén van de leden van mijn promotiecommissie vroeg mij of ik niet bang was dat mijn onderzoek twintig jaar later gezien zou worden als een jeugdzone als zou blijken dat het probleem non-existent was. Sindsdien is er veel veranderd. De afgelopen vijftientig jaar is door duizenden klimaatwetenschappers een schat aan kennis ontwikkeld. De belangrijkste componenten van het klimaatsysteem worden inmiddels goed begrepen. Dat de mens het klimaat verandert, staat vrijwel vast. Onzekerheid is er vooral over het tempo waarin het klimaat zal veranderen en de regionale spreiding ervan.

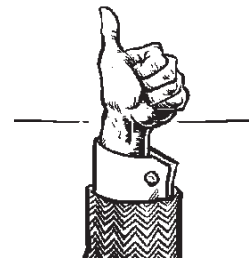
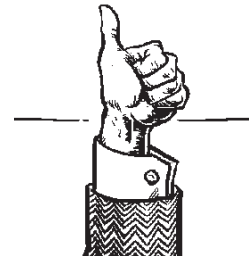
Wetenschappers weten genoeg om ongerust te zijn. De ongerustheid wordt gevoeld door de verschillen tussen wat we meten, waarnemen en berekenen: de afsmelting van het Noordpoolijs en van de gletsjers, de opwarming van de oceanen. Het gaat allemaal veel sneller dan we dachten. Klimaatonderzoekers van het eerste uur, mensen als Stephen Schneider en James Hansen, liggen er's nachts letterlijk wakker van.

We weten niet alleen met voldoende zekerheid wat er aan de hand is, we weten ook wat we eraan kunnen moeten doen: een transitie naar een CO₂-arme economie, met een reductie van 80 à 90 procent in 2050. Uit tal van studies blijkt dat het economisch veel voordelen biedt om te investeren in een CO₂-arme economie. Dat werd in Kopenhagen duidelijk aangegeven door een mondiale duurzaamheidsbeweging, bestaand uit burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, lokale gemeenschappen en steden. Tegelijkertijd werd in Kopenhagen pijnlijk duidelijk dat de politiek onmachtig is om tot een oplossing voor het klimaatvraagstuk te komen.

De conclusie is dat de samenleving sneller wil en harder gaat dan de politiek aankan. Burgers, bedrijven, organisaties willen wel verduurzamen, maar worden daarbij op geen enkele wijze geholpen – eerder tegengewerkt. Er bestaan dus twee parallelle universa: een steeds krachtiger wordende onderstroom die een radicale omwenteling wil naar een CO₂-arme economie en een starre bovenstroom die weigert die radicale keuzes te maken.

Hoe komt het dat het regime zijn kop in het zand steekt en alle crisissignalen stelselmatig negeert? Eén van die redenen is dat een transitie een machtswisseling is en dat de bestaande orde haar belangen in fossiele energie krachtig verdedigt. Het fossiele energieregime heeft drie decennia geprobeerd de transitie naar duurzame energie te vertragen.

Een andere belangrijke factor is de misconceptie dat investeren in het oplossen van het klimaatprobleem geld kost in plaats van oplevert. Een mooi voorbeeld hiervan is het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Via een groot-scheeps initiatief kunnen we alle woningen, gebouwen en scholen in tien jaar tijd energieneutraal maken. We kunnen dit realiseren

door energiebesparing, en door het duurzaam opwekken van de dan nog benodigde energie. Macro-economisch worden deze kosten ruimschoots gecompenseerd door de baten: 50.000 banen per jaar, waardevermeerdering van het duurzaam vastgoed. Ook bedrijfseconomisch levert dit binnen tien jaar rendement op voor investeerders en woningbezitters.

Als dit zoveel voordelen voor zo veel partijen oplevert, waarom gebeurt het dan niet? Burgers die duurzaam willen handelen lopen nog tegen vele obstakels aan. Neem mijn eigen straat in Rotterdam-Kralingen. Een aantal straatbewoners heeft het initiatief genomen om onze fraaie straat te verduurzamen. Na een moeizaam verkregen subsidie voor zonnepanelen, werd de plaatsing ervan op esthetische gronden verboden door de lokale welstandscommissie. Na een half jaar touwtrekken ging de welstandscommissie uiteindelijk overstag. En dit is nog maar het begin van onze plannen, die ook nog LED-verlichting op straat omvatten, groene daken en oplaadpunten voor elektrisch vervoer. Het zal nog lange tijd duren voordat wij al deze hordes hebben genomen. Zo zijn er duizenden voorbeelden in Nederland van mensen, straten, buurten, bedrijven die willen verduurzamen, maar worden afgeremd in plaats van gestimuleerd.

Juist in deze tijden van bezuinigingen moet fors worden geïnvesteerd in duurzame innovatie. Duurzame koplopers moeten worden beloofd, achterblijvers moeten zwaarder worden belast. De overheid moet investeren in kansrijke economische niches als duurzame bouw, elektrisch vervoer en duurzame chemie.

Maar dan moet de politiek wel oog krijgen voor het klimaat. Laten we zien wat er gebeurt tijdens de twee laatste lijsttrekkersdebatten, vanavond en morgenavond.

Jan Rotmans is hoogleraar duurzaamheid aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, en voorzitter van Urgenda, een actieorganisatie die Nederland sneller duurzaam wil maken.

